

መስከረም 24 ቀን 2010 ዓ.ም

ዳኞች ፤ ብርሃኑ አመነው

በዕውቀት በላይ

እንዳሻው አዳነ

ሃይሉ ነጋሽ

እትመት አሰፋ

አመልካች ፤ የቤንሻንጉል ጉ/ክልል ዓቃቤ ህግ

ተጠሪ ፤ መሀሪ ታደሰ

መዝገቡን መርምረን ተከታዩን ፍርድ ሰጥተናል።

ፍርድ።

በዚህ መዝገብ የቀረበው ጉዳይ የወንጀል ክርክር የሚመለከት ነው ። አመልካች ተጠሪ ላይ የመሰረተው ክስ ይዘት የወ/ህግአንቀጽ 631/1/ለ ላይ የተደነገገውን በመተላለፍ በ21/06/08 ዓ.ም ከቀኑ በ8:00 ሰዓት ላይ እድሜው 8 ዓመት ከሆነው ግል ተበዳይ እያሱ ቦጋለ የተባለውን ህጻን ልጅ ሰውነታችንን እንታጠብ በሚል ሰብብ አታሎ ወደ ወንዝ ወስዶ የግብረሰዶም ፈጽሟል የሚል ሲሆን ተጠሪ ክዶ በመከራከሩ ጉዳዩን በመጀመሪያ ዳኝነት የተመለከተው የፓዌ ወረዳ ፍ/ቤት በዓቃቤ ህግ ማስረጃ የተመሰከረና ተጠሪ በመከላከያ ማስተባበል አለመቻሉን አረጋግጦ በተከሰሰበት አንቀጽ የጥፋተኝነት ወሳኔ ሰጥቶ ቅጣትን በተመለከተ የተጠሪ እድሜ 15 ዓመት መሆኑን በሌላ በኩል የግል ተበዳይ እድሜ ከ13 ዓመት በታች ሆኖ ድርጊቱ የተፈጸመው በጫዋታ ውስጥ መሆኑን ምክንያት በማድረግ በ15 ዓመት ጽኑ እስራት እንዲቀጣ ወስኗል ።

ተጠሪ በዚህ ወሳኔ ቅር ተሠኝቶ ለመተከል ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት ይግባኝ በማቅረብ ፍ/ቤቱ ግራቀኝን ካከራከረ በኋላ ተጠሪ ያስመዘገበው እድሜ 13 ሲሆን ፓዌ ሆስፒታል የተጠሪ እድሜ ከ14-16 መካከል የሚገመት መሆኑን በመግለጹ ሊወሰድ የሚገባው እድሜ 14 ዓመት እንደሆነ እና ቅጣቱም ሲወሰን ስለህጻናት መብት ደህንነት በኢ.ፌ.ዲ.ሪ.ህገ መንግስትና በወ/ህጉ አንቀጽ 157 እና ተከታዮቹ ድንጋጌዎች የተመለከተውን መሰረት በማድረግ የተጠሪ እድሜ ከ9-15 እድሜ ክልል ውስጥ ከመሆኑ አኳያ ሊፈጸም የሚገባው የጥንቃቄ እርምጃ ብቻ ነው በማለት ተጠሪ እናቱ ዘንድ ሆኖ በፖሊስ በኩል ክትትል እንዲደረግበት በወ/ህ/ አንቀጽ 159/2/ መሰረት ትዕዛዝ ሰጥቷል።

አመልካች በዚህ ወሳኔ ቅር ተሰኝቶ ለክልሉ ጠ/ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት እና ለክልሉ ሰበር ሰሚ ችሎት አቤቱታ ያቀረበ ቢሆንም ተቀባይነት አላገኘም ። ለዚህ ሰበር ችሎት አቤቱታ የቀረበው በዚህ ላይ ሲሆን የሰበር አቤቱታው ተመርምሮ ከፍተኛው ፍ/ቤት ተጠሪ ላይ የተላለፈውን የጥፋተኝነት ወሳኔ ተቀብሎ ቅጣትን በተመለከተ ለእናቱ በአደራ እንዲሰጥ የመወሰኑን አግባብነት በተመለከተ ከወ/ህ/ አንቀጽ 159 /2/ አንጻር ለመመርመር እንዲቻል ተጠሪ መልስ እንዲሰጥ ተደርጓል ። ተጠሪን በመወከል የመተከል ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት ተከላካይ ጠበቃ የሰጠው መልስ ባጭሩ በወ/ህጉ አንቀጽ 168/2/ መሰረት የቅጣቱ ጣሪያ 10 ዓመት ላይ እንዲወሰን ዓቃቤ ህግ የጠየቀው ተገቢ መሆኑን በሌላ በኩል ተጠሪ አካለ መጠን ያልደረሰ አጥፊ በመሆኑና በአካባቢው የፀባይ ማረሚያ ባለመኖሩ ፀባዩን በቅርብ ለመከታተል ለእናቱ እንዲሰጥ መደረጉ ላይ የተፈጸመ መሰረታዊ የህግ ስህተት የለም በማለት ተከራክሯል ።

የጉዳዩ አመጣጥና የግራ ቀኝ ክርክር ከላይ ባጭሩ የተገለጸ ሲሆን እኛም አቤቱታው ለሰበር ያስቀርባል ሲባል የተያዘውን ጭብጥ መሰረት በማድረግ አግባብነት ካለው ህግ ጋር በማገናዘብ መርምረናል ። መዝገቡን መርምረን እንደተገነዘብነው ተጠሪ ጥፋተኛ የተባለው የወ/ህግ አንቀጽ 631/1/ለ ተላልፎ መገኘቱ ተረጋግጦ ነው ። በስር ፍርድ ቤቶች ወሳኔ ላይ ልዩነት የተፈጠረውና እዚህ ሰበር ችሎት ድረስ ያከራከረው የቅጣት ወሳኔ በተመለከተ ነው ። ተጠሪ ጥፋተኛ የተባለበት ድንጋጌ የሚያስቀጣው ከ15-25 አመት በሚደርስ ጽኑ እስራት ነው ። ተጠሪ የወንጀል ድርጊቱን ሲፈጸም እድሜው 14 አመት ስለመሆኑ ማስረጃ የመመርመርና የማጣራት ስልጣን በህግ የተሰጠው የስር ይግባኝ ሰሚ ፍ/ቤት አረጋግጧል ። አቃቤ ህግ የተጠሪ እድሜ ከዚህ በላይ ስለመሆኑ

አላረጋገጠም እነዚህን በስር ፍ/ቤቶች የተረጋገጡትን ፍሬነገሮች መሰረት በማድረግ ጉዳዩን መርምረናል።

ከላይ እንደተመለከተው ጉዳዩ ለሰበር የቀረበው ከወ/ሀ/አንቀጽ 159/2/ አንጻር ለመመርመር ነው። የዚህን ድንጋጌ ይዘት ከመመርመራችን በፊት አጠቃላይ ስለወጣት ጥፋተኞች በወ/ሀጉ የተመለከተውን መሰረታዊ መርህ ማየት ተገቢ ነው። የወ/ሀጉ አንቀጽ 52 እና ተከታዮቹ ድንጋጌዎች እንደተመለከተው ህጻናትና ለአካለ መጠን ያልደረሱ ወጣት ወንጀል አድራጊዎች የወንጀል ሃላፊነትና የቅጣት ሁኔታ ለይቶ በጠቅላላው ክፍል አስቀምጧል። ይኸውም እድሜያቸው ዘጠኝ ዓመት ያልሞላቸው ህጻናት በወንጀል ድርጊት በሃላፊነት እንደማይጠየቁ ፤ እድሜያቸው ከ9-15 ዓመት የሆናቸው ወጣት አጥፊዎች ጥፋተኛ ሆኖ ቢገኙም ቅጣትና የጥንቃቄ እርምጃዎች እንደሚወሰዱባቸው ፤ እድሜያቸው ከ15-18 ዓመት የሆኑት ወጣት አጥፊዎች የወንጀል ሃላፊነት እና መደበኛ ቅጣት እንደሚወሰንባቸው ነገር ግን የቅጣቱ መጠንና አተገባብሩ ላይ ከአዋቂ ሰው ልዩነት ያለው መሆኑን እንገነዘባለን። ስለሆነም በወጣት አጥፊዎች ላይ የሚወሰነው ቅጣትና የጥንቃቄ እርምጃዎች በእነዚህ ድንጋጌዎች የተመለከተውን መርህ የተከተለ እንዲሆን ህጉ ያስገድዳል።

በተያዘው ጉዳይ ተጠሪ ድርጊቱን ሲፈጽም እድሜው 14 ኣመት መሆኑ በስር ፍ/ቤት የተረጋገጠ በመሆኑ ቅጣትን አስመልክቶ ተፈጻሚነት ያለው የወ/ሀጉ አንቀጽ 53 መርህ እና ይህንኑ ተከትሎ በአንቀጽ 157-168 የተመለከተው ዝርዝር ሁኔታዎች ናቸው። ከዚህ አንጻር የክልሉ ከፍተኛ ፍ/ቤት ተጠሪ ላይ የተወሰነውን የጥፋተኝነትና 15 ኣመት ጽኑ እስራት ቅጣት አጽንቶ አፈጻጸም በተመለከተ በወ/ሀጉ አንቀጽ 159/2/ መሰረት በእናቱ ዘንድ ተገቢ ቁጥጥር እንዲደረግበት ትዕዛዝ መስጠቱ መነሻ ምክንያቱ በክልሉ ውስጥ የወጣት ጥፋተኞች ፀባይ ማረሚያ ተቋም ባለመኖሩ ስለመሆኑ ተረጋግጧል። በእኛም በኩል እንደተመለከትነው እድሜው ከ9-15 ኣመት የሆነ ወጣት ከባድ ወንጀል ፈጽሞ ቢገኝና የጥንቃቄ እርምጃዎች ቢወሰንበት ይህ ሊፈጸም የሚገባው በጠባይ ማረሚያ ተቋም መሆን እንደሚገባ የወ/ሀ/አንቀጽ 168/1/ሀ ያስገነዝባል። ከዚህ ባሻገር በተለየ ሁኔታ ወደ እስር ቤት የሚላከው ጥፋተኛው አደገኛና ሰላምን የሚያወክ መሆኑ ሲረጋገጥ እንደሆነ ከአንቀጽ 168/1/ለ ይዘት መረዳት ይቻላል።

ከዚህ አግባብ ተጠሪ የፈጸመው ድርጊት ከባድ ወንጀል ቢሆንም አደገኛና ሰላምን የሚያወክ መሆኑ ባልተረጋገጠበት ሁኔታ ተጠሪ ለቤተሰብ ሊሰጥ አይገባም በማለት ዓቃቤ ህግ ያቀረበው ክርክር ተቀባይነት ያለው አይደለም ። በተመሳሳይ ሁኔታ ወጣት ጥፋተኛ ላይ የጥንቃቄ እርምጃዎች አፈጻጸም በተቻለ መጠን አጥፊውን በማረም መልካም ወጤት ሊያስገኝ በሚያስችል አግባብ ሊፈጸም እንደሚገባ ይህ ሰበር ችሎት በሰበር መ/ቁ/120332 ላይ ከሰጠው ፍርድ መገንዘብ ይቻላል ስለሆነም በክልሉ ውስጥ ለወጣት ጥፋተኞች የሚያገለግል ጠባይ ማረሚያ ተቋም በሌለበት ሁኔታ ፤ ተጠሪ አደገኛ መሆኑም ባልተረጋገጠበትና በወላጅ እናቱ ቁጥጥር ስር ሆኖ የጠባዩ ሁኔታ ክትትል ቢደረግበት የተሻለ ወጤት የማይመጣ መሆኑ ባልተረጋገጠበት ሁኔታ የስር ፍ/ቤት የሰጠው ትዕዛዝ የወ/ህጉ ስለወጣት ጥፋተኞች የደነገገውን የጥንቃቄ እርምጃዎች ያገናዘበ ወላኔ ነው ከሚባል በስተቀር መሰረታዊ የህግ ስህተት የተፈጸመበት ነው የሚያሰኝ ሆኖ አላገኘንም ።

ከዚህ ባሻገር ዓቃቤ ህግም ሆነ የተጠሪ ተከላካይ ጠበቃ ተጠሪ ላይ የተወሰነው ቅጣት በወ/ህጉ አንቀጽ 168/2/ መሰረት እንዲታረም ያቀረቡትን ጥያቄ አግባብነት ተመልክተናል በዚህ ድንጋጌ እንደተመለከተው ወጣት ጥፋተኛ የፈጸመው ወንጀል ከባድነትና ጥፋቱንም በፈጸመበት ጊዜ የነበረውን የእድሜ ሁኔታ መሰረት በማድረግ ታስሮ የሚቆይበት ጊዜ ልክ ፍርድ ቤቱ እንደሚወስንና ጊዜውም ከ1-10 ዓመት ሊደርስ እንደሚችል ይደነግጋል ። በተያዘው ጉዳይ ተጠሪ ጥፋተኛ የተባለበት አንቀጽ 631/1/ለ የሚያስቀጣው ከ15-25 ዓመት ጽኑ እስራት በመሆኑ ወንጀሉ ከባድ ሲሆን ተጠሪ ወንጀሉን ሲፈጽም እድሜው 14 አመት መሆኑና ድርጊቱም የተፈጸመው በጫዋታ መካከል መሆኑ በስር ፍ/ቤት የተረጋገጠ ፍሬነገር ነው ። የእስር ጊዜው ይህንን ፍሬነገርና ህጉን መሰረት አድርጎ መወሰን ሲገባ የስር ፍ/ቤቶች ተጠሪ ጥፋተኛ የተባለበትን ድንጋጌ ይዘት ብቻ መሰረት በማድረግ የ15 አመት እስራት መወሰናቸው ስህተት ስለሆነ ሊታረም ይገባል ብለናል በዚህ አግባብ ተጠሪ ላይ በስር ፍ/ ቤት የተወሰነው የ15 ዓመት እስራት ቅጣት በወ/መ/ስ/ስ/ህግ ቁ/195/2/ለ/2 መሰረት በማሻሻል በ2 ዓመት እስር እንዲቀጣ ወስነናል ። የእስራት አፈጻጸሙን በተመለከተ የመተኮል ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት የሰጠው ትዕዛዝ ላይ የተፈጸመ መሰረታዊ ህግ ስህተት ባለመገኘቱ ጸንቷል ።

ዉሳኔ

1ኛ.በፓዌ ወረዳ ፍ/ቤት በመ/ቁ/09364 በ06/11/08 ዓ.ም በተጠሪ ላይ የተሰጠውና እስከ ክልሉ ሰበር ችሎት የጸናው የጥፋተኛነት ዉሳኔ ጸንቷል ::

2ኛ.እስር ቅጣቱ በወ/መ/ህግ/ስ/ስ ቁ/195 /2/ለ/2 መሰረት ወደ 2 አመት ተሻሽሏል አፈጻጸሙን በተመለከተ የመተክል ዞን ከፍተኛ ፍ /ቤት በመ/ቁ/12794 በ15/02/09 ዓ.ም የሰጠው ትዕዛዝ ጸንቷል ::

መዝገቡ ተዘግቷል ይመለስ ::

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት::

ፋ/ዘ